

Derk-Jan Stobbelaar
is docent bij de Hogeschool Van Hall Larenstein in Velp en is lector bij het lectoraat Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer. Derk-Jan heeft zijn opleiding tot sociale wetenschapper gevolgd aan de Universiteit Wageningen, en waar hij ook is promoveerd. In het project Venster op de Wereld richt hij zich op de belangrijkste sociaal-culturele aspecten van Dreischor, waaronder het onderwerp krimp.

Leven in tijden van krimp

Derk-Jan Stobbelaar, socioloog

Wanneer je als buitenstaander naar Dreischor en het omringende land kijkt, lijkt het niet moeilijk om snel een aantal conclusies te trekken: een prachtig dorp waar het prettig wonen is, een dorp dat rust uitstraalt, maar ook een dorp met weinig voorzieningen en vermoedelijk een krimpende bevolking, omdat de jeugd haar toekomst elders zoekt. Is dit een juiste observatie? Wat kan de sociologie ons hierover leren?
In Nederland zijn demografisch gezien twee tendensen waar te nemen. Aan de ene kant de ontwikkelingen in de Randstad en sommige steden zoals Groningen, waar de groei van de bevolking de komende decennia nog doorgaat. Aan de andere kant de krimp van de populatie aan de randen van Nederland, die gepaard gaat met vermindering van de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Zeeuws-Vlaanderen, Oost-Groningen en de mijnstreek in Limburg zijn hierin koplopers.

Krimp ontstaat wanneer er minder kinderen geboren worden en wanneer bewoners vertrekken naar elders. De verschillen tussen de Randstad en de rest van Nederland zijn vooral te verklaren door migratie. In veel gebieden van Zeeland trekt de jeugd weg om te gaan studeren en komt dan niet meer terug. Uit enquêtes blijkt dat de meeste Zeeuwen zeer tevreden zijn over hun leven. Dat lijkt in tegenspraak met de migratiecijfers, maar feitelijk komt dat doordat de minst tevreden groep al vertrokken is. In het bijzonder de zeer ouderen, die niet kunnen vertrekken, zijn soms ontevreden over het niveau van de zorg. Naast het wegtrekken van jongeren is er omgekeerd een trek van ouderen in de richting van Zeeland. Dit zijn mensen die komen voor de rust, het landschap en het dorpsgevoel. Deze nieuwelingen kunnen een impuls geven aan het dorpsleven. Maar, als ze nog ouder worden, gaan ook zij een beroep doen op de zorgverlening, die toch al onder druk staat.

Het dalen van het voorzieningenniveau wordt gerekend tot een van de factoren van krimp. De bakker en slager die verdwijnen, evenals de pinautomaat en

Aantal inwoners Dreischor 2003-2013 per levensfase

Leeftijd	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 t/m 14	191	196	198	195	188	178	183	173	177	175	171
15 t/m 29	144	145	139	126	131	134	144	150	142	140	144
30 t/m 44	254	244	244	229	224	209	211	204	203	188	170
45 t/m 59	205	216	215	222	223	234	233	238	255	273	280
60 t/m 79	172	172	175	186	187	182	179	188	186	181	190
80+	42	46	45	44	44	46	45	43	43	43	38
Totaal	1008	1019	1016	1002	997	983	995	996	1006	1000	993

Bron: GBA Schouwen-Duiveland Bewerking: SCOOP

140 Bevolkingsontwikkeling in de gemeente Schouwen-Duiveland. Het aantal 45-plussers is sterk toegenomen. Het aantal kinderen is iets gedaald.

141 Prognose van de bevolkingskrimp van de gemeente Schouwen-Duiveland tot 2040: een afname van bijna tien procent.





het café. Dit is echter een fenomeen dat niet alleen door krimp komt. Hieraan ligt eerder een proces van schaalvergroting ten grondslag, dat ook plaatsvindt in regio's waar de consumentenbestedingen op peil blijven. Veel onderzoek laat overigens zien dat het verdwijnen van winkels niet het einde van een dorpsgemeenschap hoeft te zijn. Mobiliteit en bereikbaarheid zijn van groter belang: een supermarkt in Zierikzee is ook oké.

Krimp is een zichzelf versterkend proces: minder mensen betekent minder voorzieningen en minder activiteiten, betekent minder leefbaarheid, waardoor weer meer mensen wegtrekken.

Hoe vergaat het Dreischor in dit opzicht? Het dorp had anno 2013 993 inwoners. Dat is een lichte daling ten opzichte van 2003 (1.008 inwoners); de verwachting is dat deze tendens zich door zal zetten. De school, Openbare Basisschool De Klimop, telde in 2010 107 leerlingen. De prognose is dat er in 2030 zo'n 80 leerlingen zullen zijn. Dat is nog ruim boven de opheffingsnorm van 23 leerlingen. In onderzoek naar voorzieningen komt de school altijd als zeer belangrijk naar voren. Het lijkt er dus op dat de school in Dreischor, ondanks de krimp, nog een lang leven beschoren is. Een urgentere vraag is hoe de kwaliteit van de school behouden blijft, als er op den duur klassen samengevoegd moeten worden. De peuterspeelzaal dreigde te sneuvelen door het faillissement van de eigenaar, maar door kordaat optreden van de dorpsraad en de nieuwe eigenaar kon dit worden voorkomen. Volgens André de Rijke van de dorpsraad Dreischor zijn er wel 129 bedrijven en bedrijfjes in het dorp. Dat is tamelijk veel op een bevolking van nog geen duizend mensen. Het gaat onder andere om bedrijven die niet aan een bepaalde plaats gebonden zijn, zoals ICT-bedrijven en boekhoud- en administratiekantoren. Maar er zijn ook plaatsgebonden bedrijven, zoals een autobedrijf, een houtzagerij en een wijnboerderij. André geeft ook aan dat het dorpsleven floreert: er is een goed lopende sportvereniging, een aantal muziekgroepen en zelfs een dansschool, waar klassiek ballet en jazz gedoceerd worden; het is de enige dansschool op het eiland! De winkelpanden zijn gesloten, maar er zijn nog wel rijdende winkels voor zuivel, groenten en kruidenierswaren. Mochten deze ondernemers er ook mee

142 Een belangrijke voorziening voor de instandhouding van de leefbaarheid in kleine dorpen is de bibliobus. Naast het lenen van boeken kan men hier pinnen en post versturen.

143 Overzicht van de winkels en cafés die sinds 1955 verdwenen zijn uit Dreischor.

Hoe God verdween uit Dreischor

tot 1955	Kruidenier Mw. M. Krijnse-Lokker aan de Weststraat
tot 1956	Potten- en pannenwinkel Nico Verjaal aan de Ring
tot ca. 1968	Slagerij Willem Syriër aan de Ooststraat tot ca. 1955, overgenomen door Jan Visser
tot 1968	Melkboer Willem Brouwer aan de Noordstraat, overgenomen door Izak Hage
tot ca. 1970	Bakkerij Flip Jansen aan de Ring, tot 1955, overgenomen door Han van der Linde
tot ca. 1970	Kruidenier Mw. M. Wagemaker aan de Ooststraat
tot 1970	Manufacturenwinkel Jan en Jannie Dooge aan de Ring
tot 1975	Bakkerij en kruidenier Jaap Blaas aan de Ring
tot 1980	Melkboer Brouwer aan de Bogerdweg, opgevolgd door Joost van der Linde
tot 1990	Melkboer Maarten Geelhoed, zoon Piet en dochter Dien aan de Bogerdweg, tot 1955, overgenomen door Joost van der Linde
tot ca. 1990	Kruidenier Mw. J. Goudzwaard aan de Zuidstraat, overgenomen door dochter Maartje Braal-Goudzwaard
tot 1990	Slagerij Lobbezoo aan de Weststraat tot 1968, overgenomen door Jan Visser die verhuisde naar de Weststraat, in ca. 1980 opgevolgd door Kees van Velzen
tot 1995	Café Centrum van Jacob Slager aan de Ring, overgenomen door zijn zoon Teeuw, tot ca. 1960, daarna dorpshuis
tot 1995	Cafeetje, slijterij, tabakswinkeltje Johan Bodbijl aan de Bogerdweg
tot ca. 1995	Café De Drie Schapen van Arie Overweel aan de Ring, overgenomen door Koos Kiesenberg, en daarna door Kees van Mierlo
tot ca. 2000	Kapper, tabakswinkeltje Johan Flikweert aan de Slotstraat
tot ca. 2000	Bakkerij en kruidenier Herman van der Linde aan de Zuidstraat, overgenomen door Aad de Wit, tot 1985, daarna supermarkt van Gea van Duin
tot 2004	Rijwielhandel-taxibedrijf Kees Steenland aan de Slotstraat, in 1965 overgenomen door zoon Han
tot 2005	Elektriciteits- en witgoedwinkel Bram Slager aan de Slotstraat, in 1963 overgenomen door zoon Jaap
tot 2010	Winkel van Sinkel, Cor van Dixhoorn, aan de Zuidstraat

Uit de lijst valt op te maken dat Dreischor in het midden van de jaren vijftig nog zeventien winkels had en drie cafés. In 2010 sloot de laatste winkel.

ophouden, dan heeft de dorpsraad al een plan klaarliggen om ouderen met een taxibusje naar de supermarkt in Nieuwerkerk te laten vervoeren. Zo blijven de voorzieningen toch bereikbaar.

Hoe ziet de toekomst van Dreischor eruit? De Rijke zegt te verwachten dat de toestroom van mensen die rust zoeken zal aanhouden. Het dorp heeft daarvoor een aantal troeven in handen, die de dorpen in de omgeving vaak niet hebben. Met de geloofsovertuiging wordt in Dreischor wat vrijer omgegaan, waardoor nieuwkomers misschien wat gemakkelijker opgenomen worden. Dreischor is een mooi dorp, het wordt wel het mooiste ringdorp van Zeeland genoemd; daar willen mensen graag wonen. Het heeft levendige verenigingen, met leden die snappen dat je de jeugd al vroeg bij de activiteiten moet betrekken. Waar in andere dorpen de muziekverenigingen op sterven na dood zijn, is hier Crescendo springlevend, mede doordat de jeugdverenigingen Cresskids en Cr@sh een kweekvijver voor leden blijven. “Je moet vooruitdenken,” zegt De Rijke, die aangeeft dat de dorpsraad een toekomstvisie heeft om te kunnen anticiperen op veranderingen en om zaken aan elkaar te koppelen. Want als er weinig geld is, moet er samengewerkt worden. Als voorbeeld noemt hij de jaarlijkse vlasdag in augustus, met een concert in de kerk en aansluitend een barbecue in het dorpshuis. De dorpsraad is bij dit soort activiteiten steeds de olie tussen de raderen. In de raad zitten mensen die weten wat er speelt, hoe projecten te financieren zijn en met wie er samengewerkt kan worden. Maar er is meer... Vlak bijvoorbeeld de Droomclub niet uit, een actieve groep moeders die allerlei activiteiten met en voor de jeugd verzint, vaak in samenwerking met dorpsbewoners om de onderlinge binding in het dorp te vergroten. Zo is er bijvoorbeeld een verhalenfestival georganiseerd waarop de kinderen thuis door verschillende deelnemers werden voorgelezen. Ook zijn er projecten met kunstenaars uitgevoerd. Met leefbaarheidsgeld is een steiger aangelegd in het Grevelingenmeer waar de kinderen kunnen zwemmen.

Dit zijn allemaal voorbeelden van collectieve zelfredzaamheid, zoals het in de Sociale Staat van Zeeland wordt genoemd. In Dreischor is die houding sterk ontwikkeld, waardoor de leefbaarheid op peil blijft. In de Provinciale Zeeuwse Courant van 16 november 2011 stond: “Dreischor is tot Groenste Dorp uitgeroepen, niet omdat de gemeente dat organiseerde, maar omdat inwoners dat zélf hebben aangepakt.” Dreischor heeft het sociale kapitaal van een relatief hoog opgeleide bevolking met een open houding naar mensen van buiten. Het heeft als fysiek kapitaal de mooie omgeving en de goede bereikbaarheid van Zierikzee. Als cultureel kapitaal heeft het een actief verenigingsleven met een goed functionerende dorpsraad. De conclusie mag luiden dat Dreischor terecht vertrouwen in de toekomst heeft.



144 Het verenigingsleven van Dreischor is springlevend. Een voorbeeld hiervan is muziekvereniging Crescendo die een concert geeft in de kerk (2013).

View publication stats